

## «ЗАТВЕРДЖУЮ»

Т. в. о. ректора  
Хмельницького університету  
управління та права  
імені Леоніда Юзькова,  
доктор юридичних наук, професор,  
заслужений юрист України



**Олег ОМЕЛЬЧУК**

«05» червня 2026 р.

## ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження, поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право,

**КСЬОНДЗИКА Юрія Юрійовича на тему:**

**«Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн»,**

затверджену вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова  
(протокол № 6 від 28 жовтня 2023 року)

## ВИТЯГ

з протоколу засідання кафедри приватного права і кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова  
від 04 червня 2026 року

## ПРИСУТНІ:

Присутні: Гринько С. Д., завідувачка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, проф.; професори кафедри приватного права: Ватрас В. А., д-р юрид. наук, проф.; Анікіна Г. В., канд. юрид. наук, доц.; Бондаренко-Зелінська Н. Л., канд. юрид. наук, проф.; Сердечна І.Л., канд. юрид. наук, доц.; Чорна Ж. Л., канд. юрид. наук, проф.; Якимчук С. О., канд. юрид. наук, доц.; доценти кафедри приватного права: Гарієвська М. Б., канд. юрид. наук, доц.; Грицишина Л.В, докторка філософії з права, доц.; Ромась М.І., докторка філософії з права, доц.; Ромась Д.С., доктор філософії з права; Трач О. М., канд. юрид. наук, доц.; завідувачка кафедри міжнародного та європейського права Лозінська С.В., канд. юрид. наук, доц.; професори кафедри міжнародного та європейського права: Ільків О.В., д-р юрид. наук, проф.; Нагнибіда В. І., д-р юрид. наук, проф.; Черняк О. Ю., канд. юрид. наук, проф.; Іванова Р. А., канд. юрид. наук, доц.; доценти кафедри: Іваницький А. М., доктор філософії з права; Кірик А.Ю., докторка філософії з права, доц.

Запрошені: завідувач кафедри трудового, господарського та земельного права наук Костяшкін І. О., д-р. юрид. наук, проф.; аспірант кафедри приватного права Ксьондзик Ю.Ю.

З присутніх – 5 докторів юридичних наук, 15 кандидатів юридичних наук і докторів філософії – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

### **ПОРЯДОК ДЕННИЙ:**

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова **Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему: «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн»**, виконаного в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова та поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право щодо рекомендації до розгляду та захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

### **СЛУХАЛИ:**

завідувачку кафедри міжнародного та європейського права, кандидатку юридичних наук, доцентку Лозінську С. В., яка повідомила присутніх про те, що Ксьондзик Юрій Юрійович, народився у м. Хмельницький Хмельницької області 17 жовтня 1990 року. З 1997 р. по 2008 р. навчався в Хмельницькій середній загальноосвітній школі №19 імені академіка Михайла Павловського. З 2008 р. по 2014 р. навчався у Хмельницькому університеті управління та права, по закінченню якого отримав повну вищу юридичну освіту за спеціальністю "правознавство", кваліфікація магістр з правознавства, юрист. У 2014 р. прийнятий на посаду юрисконсульта СТОВ «АГРОФІРМА «КУДИНКА» с. Летичів. З 2017 року по даний час здійснює незалежну професійну діяльність, адвокат. З 2022 року – фізична особа-підприємець за КВЕД 69.10 «Діяльність у сфері права». З 2022 року є аспірантом кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова за спеціальністю 081 Право.

Вченою радою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова рішенням від 28 жовтня 2023 року (протокол №6) було затверджено тему дисертаційного дослідження «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» Ксьондзика Юрія Юрійовича.

Науковий керівник – докторка юридичних наук, професорка, заслужена юристка України, завідувачка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова Гринько Світлана Дмитрівна.

Дисертацію виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри цивільного права та процесу на 2017–2023 роки «Актуальні питання правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів» (державний реєстраційний номер 0117U000105), а також на 2024–2030 роки

«Актуальні питання правового регулювання здійснення та захисту особистих немайнових і майнових прав суб'єктів приватного права» (державний реєстраційний номер 0124U002539), що є складовою наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» на 2017–2026 роки (державний реєстраційний номер 0117U000103).

**СЛУХАЛИ:** *виступ аспіранта Ксьондзика Ю.Ю.*, який доповів присутнім основний зміст дисертаційного дослідження, зокрема обґрунтував актуальність теми дослідження, науково-теоретичну та практичну значимість досліджуваної проблеми, визначив мету та завдання дослідження, основні положення, які виносяться на захист, висвітлив методологічну основу дисертації, охарактеризував ступінь наукової розробки проблеми на сучасному етапі, виклав основні результати дослідження та сформулював висновки і рекомендації, відповів на запитання науково-педагогічних працівників кафедри.

Здобувач зазначив, що сучасний розвиток цивільного договірного права характеризується посиленням ролі загальних принципів права як засобів забезпечення справедливості, правової визначеності та стабільності цивільного обороту. Особливого значення у цьому контексті набуває принцип добросовісності, який поступово трансформується із загальної засади цивільного законодавства у самостійний регулятивний механізм, здатний впливати на зміст, тлумачення, виконання, зміну та припинення договірних зобов'язань. Зростання ролі добросовісності зумовлене необхідністю забезпечення балансу між свободою договору та захистом законних інтересів його учасників, запобіганням зловживанню правом, захистом довіри та легітимних очікувань сторін.

В умовах європейської інтеграції України особливого значення набуває гармонізація національного приватного права із сучасними підходами європейського договірного права, у яких принцип добросовісності посідає центральне місце серед засобів забезпечення справедливості та ефективності договірного регулювання. У таких актах, як Принципи УНІДРУА, PECL та DCFR, принцип добросовісності набув статусу універсального стандарту договірної поведінки, що поширюється на всі стадії договірного процесу та виконує системоутворюючу функцію у механізмі договірного регулювання. Водночас практика застосування цих підходів у національних правопорядках залишається неоднорідною, що зумовлює необхідність пошуку оптимальних моделей їх імплементації у вітчизняне право.

Особливий науковий інтерес становить скандинавська модель договірного права, у межах якої функції принципу добросовісності реалізуються переважно через принцип лояльності. На відміну від українського підходу, що базується на нормативному закріпленні добросовісності як загальної засади цивільного законодавства та норми прямої дії, скандинавські правопорядки розвинули поведінково орієнтовану концепцію лояльності, зміст якої формується судовою практикою, додатковими договірними обов'язками та

функціональним підходом до джерел права. Дослідження цієї моделі відкриває можливості для вдосконалення українського договірної права, зокрема у питаннях переддоговірної відповідальності, тлумачення договору, заповнення прогалін у договірному регулюванні, адаптації договорів до змінених обставин та оцінки недобросовісної поведінки сторін.

Особливого значення зазначена проблематика набуває у зв'язку з розвитком практики Верховного Суду, який дедалі частіше використовує принцип добросовісності як самостійний критерій оцінки поведінки учасників цивільних правовідносин через застосування доктрин *venire contra factum proprium*, *estoppel*, заборони зловживання правом та захисту обґрунтованих очікувань. Водночас у національній доктрині досі відсутній єдиний підхід до визначення правової природи добросовісності, її функцій, співвідношення із принципами справедливості, розумності та заборони зловживання правом, а також до меж її застосування на окремих стадіях договірному процесу.

Таким чином, актуальність теми дисертації зумовлена потребою теоретичного осмислення сучасної концепції принципу добросовісності за цивільним договірним правом України, необхідністю врахування європейських та скандинавських підходів до його розуміння і застосування.

Метою дисертаційного дослідження є комплексний теоретико-правовий та порівняльно-правовий аналіз принципу добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення концепції принципу добросовісності у договірному праві України з урахуванням скандинавського правового досвіду.

За результатами дослідження сформульовано висновки та пропозиції, що виносяться на захист.

Вперше:

1) визначено поняття принципу лояльності у скандинавському договірному праві; це загальний поведінковий принцип договірної права, що функціонує як скандинавська модифікація принципу добросовісності та визначає обов'язок сторін здійснювати свої договірні права й обов'язки з урахуванням легітимних очікувань, взаємної довіри, пропорційності та необхідності забезпечення справедливого балансу інтересів сторін;

2) виділено та охарактеризовано особливості принципу лояльності у скандинавському договірному праві, які полягають у тому, що: 1) принцип лояльності виступає скандинавською модифікацією принципу добросовісності та має переважно поведінкову спрямованість; 2) його правова природа характеризується поєднанням ознак оціночного нормативного стандарту поведінки та системоутворюючого принципу договірної права; 3) реалізація принципу здійснюється переважно через судову практику, конкретні законодавчі норми та вторинні (додаткові) обов'язки сторін; 4) зміст принципу розкривається через категорії довіри, легітимних очікувань, співпраці, пропорційності та врахування інтересів контрагента; 5) принцип виконує регулятивну, превентивну, інтерпретаційну, коригувальну та інтегративну функції; 6) він функціонує у взаємозв'язку з принципами справедливості, розумності, пропорційності та заборонаю зловживання правом; 7) орієнтований

переважно на оцінку поведінки сторін на всіх стадіях договірних відносин, а не лише на контроль змісту договору; 8) його інтенсивність має контекстуально зумовлений характер і залежить від типу договору, тривалості правовідносин, рівня взаємної залежності сторін та специфіки договірного процесу;

3) встановлено, що скандинавська модель переддоговірної відповідальності ґрунтується на оціночному підході до визначення моменту виникнення обов'язку лояльності, за якого суд враховує сукупність фактичних обставин переговорного процесу, а не формальні критерії вступу сторін у договірні відносини;

4) зроблено висновок, що у скандинавському договірному праві лояльність є стандартом поведінки учасників та принципом конструкції договору; на етапі формування договірної конструкції принцип лояльності впливає на вибір між жорсткою та гнучкою моделями договірного регулювання, виступає підґрунтям для легітимації гнучких договірних конструкцій, спрямованих на збереження договірного зв'язку та адаптацію зобов'язань до змінених обставин;

5) встановлено, що у скандинавському договірному праві рівень взаємної довіри між сторонами та характер договірних відносин (короткострокові чи довгострокові) визначають спосіб застосування принципу лояльності через правову визначеність і деталізацію умов договору або через механізми адаптації, співпраці та переговорного врегулювання;

6) скандинавська доктрина *culpa in contrahendo* ґрунтується на принципі обмеженої переддоговірної відповідальності, за яким відшкодуванню підлягає переважно негативний інтерес, тоді як відшкодування позитивного інтересу можливе лише у виняткових випадках, коли поведінка сторони характеризується особливо високим ступенем недобросовісності;

7) зроблено висновок, що у судовій практиці скандинавських країн принцип лояльності на стадії виконання договору виконує системоутворюючу функцію, що виявляється через заборону зловживання правом, формування вторинних (додаткових) обов'язків і вимогу договірної пропорційності, яка забезпечує баланс між автономією волі та захистом взаємних інтересів;

8) обґрунтовано доцільність запозичення для українського договірного права скандинавського функціонального підходу до розуміння джерел права, відповідно до якого визначальним критерієм їх застосування є не формальна належність до системи джерел права, а здатність забезпечувати справедливе, передбачуване та економічно обґрунтоване вирішення договірних спорів;

9) зроблено висновок про спільну тенденцію у правових системах України та скандинавських країн до застосування принципу добросовісності у модельних актах європейського договірного права; встановлено подвійне функціональне значення джерел європейського договірного права: для правової системи України є засобами гармонізації та модернізації приватного права, а для скандинавських країн виконують, як правило, функцію систематизації та узагальнення вже сформованих принципів справедливості, добросовісності й розумності;

удосконалено:

9) підхід до розуміння принципу добросовісності у договірному праві України шляхом обґрунтування доцільності врахування скандинавської моделі балансу між нормативною визначеністю та гнучкістю договірного регулювання;

10) розуміння у договірному праві України значення принципу добросовісності для тлумачення договору шляхом обґрунтування можливості врахування переддоговірної поведінки сторін при визначенні змісту, меж здійснення та справедливості договірних умов; обґрунтовано доцільність використання скандинавської моделі добросовісності (лояльності) як засобу заповнення прогалин у договорі та оцінки нелояльної (недобросовісної) поведінки сторін на переддоговірній стадії;

11) наукові підходи до розуміння правової природи принципу добросовісності у європейському договірному праві шляхом обґрунтування його подвійної структури, яка поєднує суб'єктивний елемент - чесність у фактичній поведінці (honesty in fact) та об'єктивний стандарт чесного ведення справ (fair dealing);

дістало подальший розвиток:

12) доктринальне розуміння переддоговірної добросовісності (лояльності) шляхом обґрунтування того, що сама по собі відмова від укладення договору не є підставою для відповідальності, якщо вона не супроводжується недобросовісною (нелояльною) або оманливою поведінкою сторони переговорів;

13) положення про добросовісність у договірному праві України як універсального стандарту поведінки на стадії виконання цивільно-правового договору; обґрунтовано, що принцип добросовісності є підставою виникнення вторинних (додаткових) обов'язків сторін, які можуть прямо не передбачатися умовами договору, але випливають із природи зобов'язання, мети договору та необхідності забезпечення належного захисту інтересів контрагента;

14) положення про те, що в актах європейської та міжнародної уніфікації договірного права принцип добросовісності функціонує як самостійний наднаціональний регулятор договірних відносин, який визначає стандарти поведінки учасників цивільного обороту на всіх стадіях договірного процесу - від переговорів до припинення договору, виконуючи функції забезпечення балансу інтересів сторін, справедливості договірного регулювання та запобігання зловживанню суб'єктивними цивільними правами.

**По закінченню доповіді присутніми було поставлено до аспіранта Ксьондзика Ю.Ю. такі питання:**

**Якимчук С. О., к. ю. н., доцент:** У чому полягає правова природа принципу добросовісності у цивільному договірному праві України?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Принцип добросовісності є загальною засадою цивільного законодавства та універсальним стандартом поведінки учасників цивільних правовідносин. Його зміст полягає у необхідності чесного,

відкритого та сумлінного здійснення суб'єктивних прав і виконання обов'язків. У договірному праві він виконує регулятивну, інтерпретаційну та коригувальну функції. Добросовісність також слугує критерієм оцінки поведінки сторін у разі виникнення спору.

**Бондаренко-Зелінська Н. Л., к. ю. н., професорка:** У чому полягає специфіка принципу лояльності у скандинавському договірному праві?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Принцип лояльності є скандинавською модифікацією континентального принципу добросовісності. Він орієнтований насамперед на оцінку поведінки сторін та врахування легітимних очікувань контрагента. Його зміст розкривається через категорії взаємної довіри, співпраці, пропорційності та балансу інтересів. На відміну від класичного підходу, лояльність активно реалізується через судову практику та додаткові договірні обов'язки сторін.

**Сердечна І. Л., к. ю. н., доцентка:** Яку роль відіграє принцип добросовісності на стадії укладення цивільно-правового договору?

**Відповідь:** Дякую за запитання. На стадії укладення договору принцип добросовісності вимагає від сторін чесного ведення переговорів та утримання від оманливої поведінки. Він передбачає обов'язок надавати істотну інформацію, не створювати необґрунтованих очікувань щодо укладення договору та не зловживати переговорним процесом. Недобросовісна поведінка може стати підставою для переддоговірної відповідальності. Такий підхід сприяє формуванню довіри між потенційними контрагентами.

**Гарієвська М. Б., к. ю. н., доцентка:** Які особливості переддоговірної відповідальності у скандинавських країнах?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Скандинавська модель ґрунтується на доктрині *culpa in contrahendo* та принципі лояльності. Суд оцінює не формальний факт вступу сторін у переговори, а їхню фактичну поведінку та рівень сформованих очікувань. Відшкодуванню переважно підлягає негативний інтерес потерпілої сторони, тобто витрати, пов'язані з участю у переговорах. Відшкодування позитивного інтересу допускається лише у випадках особливо грубої недобросовісності.

**Лозінська С.В., к. ю. н., доцентка:** Яким чином принцип добросовісності впливає на виконання цивільно-правового договору?

**Відповідь:** Дякую за запитання. На стадії виконання договору добросовісність забезпечує належне здійснення договірних прав та обов'язків відповідно до мети зобов'язання. Вона є підставою для виникнення додаткових обов'язків сторін, які можуть прямо не передбачатися договором, але

впливають із його природи. Принцип добросовісності сприяє співпраці сторін, запобігає зловживанню правом та забезпечує баланс їхніх інтересів. У такий спосіб він підвищує ефективність договірної регулювання.

**Трач О. М., к. ю. н., доцентка:** Яке значення мають джерела європейського договірної права для розвитку концепції добросовісності?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Принцип добросовісності посідає центральне місце у таких актах європейського договірної права, як PECL, DCFR та Принципи UNIDROIT. У цих документах він виступає універсальним стандартом поведінки сторін на всіх стадіях договірної процесу. Для України зазначені акти є орієнтиром гармонізації приватного права з європейськими стандартами. Для скандинавських країн вони здебільшого виконують функцію систематизації вже сформованих правових підходів.

**Ромась М.І., докторка філософії з права, доцентка:** Яке значення має римсько-правова концепція *bona fide* для формування сучасного принципу добросовісності?

**Відповідь:** Дякую за запитання. Концепція *bona fide* є історичною основою сучасного принципу добросовісності у приватному праві. У римському праві вона вимагала від сторін діяти чесно, враховуючи інтереси контрагента та вимоги справедливості. Згодом ця ідея була сприйнята континентальними правовими системами та трансформувалася у загальний принцип договірної права. Саме через рецепцію римського права добросовісність стала одним із фундаментальних принципів сучасного цивільного законодавства.

### **ВИСТУПИЛИ:**

завідувачка кафедри приватного права, докторка юридичних наук, професорка **Гринько С.Д.**, як науковий керівник, зробила коротку характеристику виконання індивідуального плану навчальної та наукової роботи та особи здобувача.

Аспірантом Ксьондзиком Ю.Ю. повністю виконано індивідуальний план навчальної роботи, що відповідає навчальному плану Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова підготовки фахівців освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право аспірантури, складеного згідно Національної рамки кваліфікацій та вимог Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 261 (зі змінами і доповненнями).

Ю.Ю. Ксьондзик своєчасно виконав всі розділи індивідуального навчального плану, відвідував лекції та семінарські заняття, які проводили науково-педагогічні працівники університету, пройшов педагогічну практику.

Юрій Юрійович Ксьондзик своєчасно та повністю виконав всі розділи індивідуального плану наукової роботи, що підтверджується висновками кафедри приватного права на підставі звітів аспіранта та висновків наукового керівника.

Проведене дослідження відповідає вимогам актуальності, оригінальності підходу дослідження, а отримані результати характеризуються ознаками наукової новизни.

Актуальність теми дисертації зумовлена зростанням ролі принципу добросовісності у сучасному договірному праві, його значенням для забезпечення справедливості, правової визначеності та стабільності цивільного обороту. Особливої ваги дослідження набуває в умовах європейської інтеграції України та гармонізації національного приватного права із європейськими стандартами договірного регулювання. Порівняльний аналіз українського принципу добросовісності та скандинавського принципу лояльності дозволяє виявити ефективні механізми забезпечення належної договірної поведінки, захисту легітимних очікувань сторін і вдосконалення договірного права України з урахуванням сучасних європейських тенденцій.

Враховуючи комплексність та системність дослідження, при розкритті обраної теми використовувалися загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання (формально-логічного (догматичного), системно-функціонального, історичного та порівняльного аналізу, тлумачення норм права, аксіоматичний, герменевтичний, правового моделювання, правового прогнозування) застосування яких забезпечило всебічне дослідження принципу добросовісності у цивільному договірному праві України та скандинавських країн, а також виявлення закономірностей його розвитку в умовах європейської правової інтеграції.

Дисертаційне дослідження характеризується вдалою структурою, що дозволило зупинитись не лише на вивченні проблеми в цілому, але й на окремих її аспектах та виявити взаємозв'язки між ними. Питання аналізуються послідовно, показана їх взаємообумовленість.

Про обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн», зокрема свідчить опрацювання значного масиву наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів, що супроводжувалось їх критичним аналізом і аргументацією власних позицій.

Разом з тим аспірант оперує найновішими вітчизняними та зарубіжними публікаціями, що присвячені дослідженню окремих аспектів цієї проблематики. На особливу увагу заслуговує проведений дисертантом глибокий та послідовний аналіз цивільного законодавства із питань, пов'язаних із правовим регулюванням динаміки договірних зобов'язань та принципів добросовісності, розумності та справедливості.

Дисертант критично оцінює положення окремих наукових робіт, а також, дотримуючись етики наукових дискусій, вступає у полеміку щодо думок, які видаються з тих чи інших причин неприйнятними. Наукові результати дисертаційної роботи отримані особисто. Для аргументації окремих положень

та як підгрунття наукової дискусії використано положення праць інших науковців, на які зроблено відповідні посилання.

Характеризуючи аспіранта особисто слід відзначити, що Ксьондзик Ю.Ю. у процесі підготовки дисертації проявив себе інтелектуальним та сумлінним науковцем, який спроможний з використанням різноманітного методологічного інструментарію виконувати складні дослідження на високому науковому рівні. Принципові зауваження наукового керівника ним було враховано та знайшли вирішення при доопрацюванні дисертації.

Під час виконання дисертаційного дослідження аспірант дотримувався основних засад академічної доброчесності, які закріплено у п. 2.3.3 Кодексу академічної доброчесності Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Відповідність дисертації вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «23» березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями) та пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Дисертація є самостійною, завершеною науковою роботою, містить власне розуміння автора щодо доцільності вдосконалення цивільного законодавства та відповідні пропозиції. В цілому, висновки проведеного дослідження характеризуються науковою новизною. Кількість і якість висновків дисертанта свідчать про науковий характер дослідження, що відповідає науковому ступеню доктора філософії зі спеціальності 081 «Право», галузі знань «Право».

Враховуючи наведене, можна стверджувати, що висновки, сформульовані Ксьондзиком Юрієм Юрійовичем у дисертації на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» можна визнати такими, що мають характер наукової новизни і роблять значний внесок у рівень пізнання і розвитку проблем, які досліджуються.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 5 публікаціях, а саме: 4 у наукових виданнях України, які є фаховими з юридичних наук; а також у 1 збірнику тез матеріалів всеукраїнської наукової конференції.

Виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану здійснювалось відповідно до поставлених завдань та в повному обсязі, що відображено у відповідних висновках наукового керівника та кафедри при щорічному звітуванні аспіранта для переведення на наступний рік навчання.

Тому, вважаючи на викладене, слід зробити висновок, що представлене Ксьондзиком Юрієм Юрійовичем наукове дослідження «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки

здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «23» березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а тому, рекомендується до попередньої експертизи дисертації та надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

**Після цього слово було надано рецензентам дисертаційного дослідження.**

**Кандидатка юридичних наук, професорка Черняк О.Ю. зазначила:**

тема дисертації «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» обумовлена масштабними процесами євроінтеграції, модернізації вітчизняного законодавства та необхідністю пошуку оптимальних правових інструментів для забезпечення балансу інтересів сторін у зобов'язальних правовідносинах. В українській правовій доктрині та судовій практиці принцип добросовісності тривалий час сприймався як декларативна норма, проте сучасні тенденції, зокрема концепція «векторного» оновлення цивільного законодавства та активне застосування Верховним Судом доктрин *venire contra factum proprium* (заборони суперечливої поведінки) та *estoppel*, вимагають глибокого теоретичного переосмислення цього інституту. Водночас скандинавська правова сім'я, яка займає унікальне проміжне становище між континентальним та англо-американським правом, демонструє надзвичайно ефективний прагматичний підхід до реалізації принципу доброї совісті. Скандинавська модель договірного права традиційно покладається на високий рівень правової культури, гнучкість судового розсуду та загальні застереження, які дозволяють судам модифікувати або визнавати недійсними несправедливі умови договорів, виходячи з критеріїв розумності та чесної ділової практики. Порівняльно-правовий аналіз українського досвіду, який наразі адаптується до європейських стандартів, та скандинавської практики є надзвичайно перспективним. Він дозволяє не лише виявити спільні європейські підвалини приватного права, а й запозичити дієві механізми протидії зловживанню договірними правами, забезпечуючи стабільність цивільного обороту та підвищення рівня інвестиційної привабливості України в період повоєнного відновлення та інтеграції до Єдиного ринку ЄС.

*Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.*

Результати дисертаційного дослідження *Юрія Юрійовича Ксьондзика* є науково обґрунтованими, адже у роботі комплексно опрацьовано широкий спектр проблем, пов'язаних з особливостями принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн. Автором

правильно та чітко визначено об'єкт, предмет, методи, мету і задачі дослідження.

Визначення мети та завдань дослідження, логічна побудова роботи дали можливість Ю.Ю. Ксьондзику сформулювати низку положень і висновків, які відзначаються оригінальністю та безперечною науковою новизною. Для досягнення поставленої мети і реалізації завдань роботи дисертант використав широкий спектр методів дослідження.

Текстовий виклад дисертаційної роботи має традиційну структуру і містить необхідні розділи: анотацію, вступ, два розділи результатів власних досліджень, висновки, список використаних джерел і додатки. Виклад матеріалу в дисертаційному дослідженні структурований та взаємопов'язаний між собою. В науковій роботі на підтвердження теоретичних положень автор висловлює власне бачення деяких питань, що свідчить про наукову спроможність самостійного опрацювання теми.

Отримані результати мають достатньо високий ступінь обґрунтованості. Дисертант використав значну кількість наукових досліджень вітчизняних та зарубіжних вчених, дослідив становлення проблематики, сформулювала самостійні висновки.

Ознайомлення з дисертацією Ю.Ю.Ксьондзика дає змогу говорити про те, що сформульовані в ній наукові висновки та рекомендації мають належну міру обґрунтованості, які вимагаються від досліджень рівня доктора філософії.

Варто зазначити, що дослідження Ю.Ю.Ксьондзика є детальним аналізом проблеми в сфері принципу добросовісності в цивільному праві. Заслужують на увагу такі пропозиції та висновки автора:

1. Визначення особливостей принципу лояльності у скандинавському договірному праві, які полягають у тому, що: 1) принцип лояльності виступає скандинавською модифікацією принципу добросовісності та має переважно поведінкову спрямованість; 2) його правова природа характеризується поєднанням ознак оціночного нормативного стандарту поведінки та системоутворюючого принципу договірного права; 3) реалізація принципу здійснюється переважно через судову практику, конкретні законодавчі норми та вторинні (додаткові) обов'язки сторін; 4) зміст принципу розкривається через категорії довіри, легітимних очікувань, співпраці, пропорційності та врахування інтересів контрагента; 5) принцип виконує регулятивну, превентивну, інтерпретаційну, коригувальну та інтегративну функції; 6) він функціонує у взаємозв'язку з принципами справедливості, розумності, пропорційності та заборонаю зловживання правом; 7) орієнтований переважно на оцінку поведінки сторін на всіх стадіях договірних відносин, а не лише на контроль змісту договору; 8) його інтенсивність має контекстуально зумовлений характер і залежить від типу договору, тривалості правовідносин, рівня взаємної залежності сторін та специфіки договірного процесу.

2. Обґрунтування позиції, що у скандинавському договірному праві лояльність є стандартом поведінки учасників та принципом конструкції договору; на етапі формування договірної конструкції принцип лояльності впливає на вибір між жорсткою та гнучкою моделями договірного

регулювання, виступає підґрунтям для легітимації гнучких договірних конструкцій, спрямованих на збереження договірного зв'язку та адаптацію зобов'язань до змінених обставин.

3. Доречною є пропозиція здобувача щодо доцільності запозичення для українського договірного права скандинавського функціонального підходу до розуміння джерел права, відповідно до якого визначальним критерієм їх застосування є не формальна належність до системи джерел права, а здатність забезпечувати справедливе, передбачуване та економічно обґрунтоване вирішення договірних спорів.

4. Автор акцентував увагу на необхідності розуміння переддоговірної добросовісності (лояльності) шляхом обґрунтування того, що сама по собі відмова від укладення договору не є підставою для відповідальності, якщо вона не супроводжується недобросовісною (нелояльною) або оманливою поведінкою сторони переговорів.

5. Розроблені пропозиції щодо внесення змін до законодавства, що вказує на високий рівень наукового пошуку.

*Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.* Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести наукових працях, зокрема чотирьох наукових статтях у виданнях України, визначених фаховими з юридичних наук, одних тезах доповіді на всеукраїнській науковій конференції.

*При цьому робота не позбавлена дискусійних положень, які потребують уточнення, зокрема:*

1. Потребує додаткового обґрунтування позиція автора щодо того, що оціночність добросовісності не є її недоліком, а становить істотну ознаку, яка забезпечує баланс між гнучкістю правового регулювання та вимогами правової визначеності, дозволяючи ефективно реагувати на різноманіття договірних ситуацій без руйнування засад договірної автономії сторін.

2. Потребує додаткового обґрунтування пропозиція, щодо значення принципу добросовісності на стадії відмови від договору у цивільному праві України виступає критерієм правомірності реалізації права на одностороннє припинення зобов'язання та забезпечує недопущення його використання всупереч призначенню суб'єктивного права.

3. Потребує уточнення позиція про те, що для правової системи України джерела європейського договірного права є засобами гармонізації та модернізації приватного права в частині того, наскільки такі норми можуть бути реально застосовними в вітчизняній правовій системі, зважаючи на різницю самих систем.

Зазначене не знижує високого наукового рівня дисертації. Здобувач проявив самостійність у розробленні складної наукової проблеми, провів теоретичний аналіз і отримав вагомі наукові результати. Опубліковані наукові праці здобувача відображають основні положення дисертаційного дослідження.

**Загальний висновок.** Дисертаційне дослідження Ксьондзика Юрі Юрійовича на тему: «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн», відповідає вимогам, встановленим

Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки цивільного права, а його автор – Ксьондзик Юрій Юрійович заслуговує на присудження освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

**Кандидатка юридичних наук, доцентка Сердечна І. Л. зазначила, що:**  
**актуальність теми дисертаційного дослідження** зумовлена зростанням значення принципів цивільного права як самостійних регуляторів договірних відносин. Сучасний розвиток приватного права характеризується поступовим відходом від виключно формального розуміння договору та посиленням ролі оціночних категорій, які забезпечують справедливість, баланс інтересів сторін та ефективність договірної регуляції. У цих умовах особливого наукового значення набуває дослідження змісту, правової природи та механізмів реалізації принципу добросовісності у договірному праві.

Актуальність роботи посилюється необхідністю переосмислення місця добросовісності у системі джерел цивільного договірного права та з'ясування її впливу на укладення, виконання, зміну й припинення договорів. Сформована судова практика дедалі частіше використовує принцип добросовісності як критерій оцінки поведінки сторін та засіб подолання прогалин у правовому регулюванні. Це зумовлює потребу в комплексному науковому аналізі його функціонального призначення та меж застосування в сучасних договірних відносинах.

Особливої актуальності дослідженню надає його порівняльно-правовий характер, оскільки скандинавські країни виробили оригінальну модель регулювання договірних відносин через принцип лояльності, який виконує функції, близькі до принципу добросовісності. Вивчення цього досвіду дозволяє не лише виявити спільні закономірності розвитку європейського договірного права, а й оцінити перспективи вдосконалення національного законодавства та правозастосовної практики України. Саме тому обрана тема має вагомий теоретичний та практичний значення для розвитку сучасної цивілістичної науки.

В результаті ознайомлення з дисертаційним дослідженням Ксьондзика Юрія Юрійовича, варто вказати на те, що сформульовані в ній наукові висновки та рекомендації мають належний рівень достовірності та обґрунтованості, які вимагаються від досліджень рівня доктора філософії. Ксьондзик Ю.Ю. чітко і лаконічно визначив мету і завдання дисертаційної

роботи. Для досягнення поставленої мети і реалізації завдань роботи дисертант використав широкий спектр методів дослідження.

Текстовий виклад дисертаційної роботи має традиційну структуру і містить необхідні розділи: анотацію, вступ, три розділи результатів власних досліджень, висновки, список використаних джерел і додатки. Виклад матеріалу в дисертаційному дослідженні структурований та взаємопов'язаний між собою. В науковій роботі на підтвердження теоретичних положень використано судову практику, автор висловлює власне бачення деяких питань, що свідчить про наукову спроможність самотійного опрацювання теми.

Ознайомлення з дисертаційним дослідженням Ксьондзика Ю.Ю. дає підстави стверджувати, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, ступінь їх достовірності та наукової новизни в цілому відповідають вимогам, що ставляться до такого виду робіт.

*Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших у вітчизняній цивілістичній науці комплексних порівняльно-правових досліджень принципу добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн. У роботі сформовано цілісну концепцію добросовісності як універсального принципу договірного права, що визначає стандарти поведінки сторін на всіх стадіях договірного процесу, а також здійснено комплексний аналіз його співвідношення зі скандинавським принципом лояльності.*

У першому розділі дисертації «Поняття та правова природа принципу добросовісності у цивільному договірному праві України та скандинавських країн» автором сформульовано цілісну теоретичну концепцію принципу добросовісності у цивільному договірному праві України. Заслуговеє на підтримку запропонований комплексний підхід до розуміння добросовісності як поєднання об'єктивного стандарту поведінки та загальної засади цивільного законодавства. Важливим науковим результатом є також обґрунтування подвійної правової природи принципу добросовісності як фундаментального принципу цивільного права та одночасно норми прямої дії, що безпосередньо застосовується судами при вирішенні договірних спорів. Такий підхід сприяє більш повному розкриттю регулятивного потенціалу добросовісності у сучасному цивільному праві.

Позитивним результатом дослідження є комплексний порівняльно-правовий аналіз принципу добросовісності та скандинавського принципу лояльності. Автору вдалося переконливо довести функціональну спорідненість цих правових конструкцій та обґрунтувати положення про те, що принцип лояльності є скандинавською модифікацією континентального принципу добросовісності. Науковий інтерес становить висновок про поведінковий характер принципу лояльності, його спрямованість на захист легітимних очікувань сторін, забезпечення співробітництва та підтримання балансу договірних інтересів. Важливим здобутком є також визначення функцій принципу лояльності та його місця у системі договірного права скандинавських країн.

Окремо варто звернути увагу на дослідження джерел цивільного договірної права України та скандинавських країн крізь призму сучасних тенденцій розвитку європейського приватного права. Обґрунтованим видається висновок про зростання ролі загальних принципів права, судової практики та актів «м'якого права» у регулюванні договірних відносин. Особливої уваги заслуговує розроблена автором характеристика функцій принципу добросовісності, яка дозволяє розглядати його не лише як загальну засаду цивільного законодавства, а і як самостійний інструмент регулювання договірних відносин. Такий підхід має як теоретичне, так і практичне значення для подальшого розвитку договірної права України.

У другому розділі дисертації «Принцип добросовісності на стадіях укладення, виконання, зміни та припинення цивільно-правового договору в Україні та скандинавських країнах» автором проведено комплексне дослідження реалізації принципу добросовісності на всіх стадіях договірної процесу – від укладення до припинення договору. Автору вдалося показати, що добросовісність не обмежується стадією виконання зобов'язань, а має наскрізний характер і впливає на поведінку сторін протягом усього життєвого циклу договору. Особливо цінним є висновок про існування переддоговірних обов'язків сторін та значення добросовісності для формування обґрунтованих очікувань контрагентів. Це сприяє більш глибокому розумінню договірних відносин як процесу взаємодії сторін, заснованого на довірі та співробітництві.

Здійснено ґрунтовний аналіз принципу добросовісності на стадії виконання договору в Україні та скандинавських країнах. Заслуговує на підтримку висновок про те, що добросовісність та лояльність виконують функцію універсального стандарту належної договірної поведінки, який конкретизується через заборону зловживання правом, обов'язок співпраці, інформування та врахування інтересів контрагента. Важливим є також обґрунтування ролі вторинних (додаткових) обов'язків у забезпеченні ефективного виконання договору. Проведене порівняння дозволило виявити спільні тенденції розвитку сучасного договірної права та механізми забезпечення справедливого балансу інтересів сторін.

Науковий інтерес викликає дослідження особливостей застосування принципу добросовісності на стадіях зміни та припинення договору. Автор переконливо доводить, що добросовісність не втрачає свого значення після виникнення зобов'язання, а продовжує впливати на допустимість реалізації договірних прав, порядок розірвання договору та оцінку поведінки сторін у конфліктних ситуаціях. Наукову цінність становить також висновок про важливу роль принципу добросовісності у забезпеченні стабільності договірних відносин та захисті легітимних очікувань контрагентів. Це дозволяє розглядати добросовісність як універсальний регулятор договірних відносин незалежно від стадії їх розвитку.

У третьому розділі дисертаційного дослідження автором здійснено ґрунтовне дослідження принципу добросовісності у джерелах європейського договірної права. Юрій Юрійович переконливо доводить, що Принципи UNIDROIT, PECL та DCFR формують спільну концепцію добросовісності як

універсального стандарту поведінки сторін та одного з ключових інструментів гармонізації сучасного європейського приватного права. Особливо цінним є висновок про системоутворюючу роль добросовісності у забезпеченні справедливого балансу інтересів сторін, захисті довіри та стабільності договірної угоди.

Заслуговує на підтримку висновок про поступове розширення ролі актів *soft law* у правозастосуванні та використанні їх положень для конкретизації змісту принципів добросовісності, справедливості та розумності. Важливим результатом дослідження є також встановлення того, що саме через механізми добросовісності, чесної ділової практики та захисту обґрунтованих очікувань забезпечується зближення національних правопорядків із збереженням їх правової самобутності.

***Водночас окремі положення роботи мають дискусійний характер.***

Насамперед це стосується висновку про доцільність запозичення для українського договірної права скандинавського функціонального підходу до розуміння джерел права, оскільки він може вступати у певну суперечність із традиційними засадами романо-германської правової сім'ї, в межах якої нормативно-правовий акт залишається основним джерелом права.

Потребує додаткового обговорення положення про можливість виникнення широкого кола додаткових договірних обов'язків без їх прямого закріплення в законі чи договорі виключно на підставі принципу добросовісності або лояльності, оскільки такий підхід може впливати на рівень правової визначеності договірних відносин.

Дискусійним також є висновок про доцільність використання скандинавської моделі обмеженої переддоговірної відповідальності, за якою переважно відшкодовується негативний інтерес, адже питання меж та обсягу компенсації шкоди внаслідок недобросовісних переговорів залишається одним із найбільш складних у сучасному договірному праві. Саме ці положення становлять найбільший інтерес для подальших наукових дискусій і розвитку договірно-правової доктрини.

Висловлені зауваження мають переважно дискусійний або рекомендаційний характер, не стосуються концептуальних засад дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації. Вони не знижують наукової новизни, теоретичної цінності та практичного значення отриманих результатів, а окремі порушені питання можуть слугувати підґрунтям для подальших наукових пошуків здобувача.

Узагальнення результатів дисертаційного дослідження Ю.Ю.Ксьондзика дає підстави констатувати його належний науковий рівень, комплексність та завершеність. Робота вирізняється самостійністю виконання, внутрішньою логічною послідовністю та актуальністю порушених наукових проблем.

З огляду на викладене, вважаю, що дисертація Ксьондзика Ю.Ю. на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» є науково обґрунтованою, має теоретичне і практичне значення, а отже є завершеним самостійним науковим дослідженням, що відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12

січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (зі змінами), а її автор **Ксьондзик Юрій Юрійович** *заслуговує на присудження ступеня доктора філософії* зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

### **В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:**

**доктор юридичних наук, професор Ільків О.В.**, який зауважив, що дисертація Ксьондзика Юрія Юрійовича присвячена актуальній темі – «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн».

З метою розробки пропозицій і рекомендацій щодо внесення змін та доповнень до цивільно-правової доктрини та законодавства, автором було проаналізовано достатню кількість джерел (227), серед яких наукові праці, нормативно-правові акти, судова практика, що дозволило вирішити поставлені у роботі завдання.

Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести наукових працях, зокрема чотирьох наукових статтях у виданнях України, визначених фаховими з юридичних наук, одних тезах доповіді на всеукраїнській науковій конференції.

Дисертантом застосовано різноманітні методи наукового аналізу досліджуваних проблем, критично оцінено положення чинного цивільного законодавства.

На думку професора, заслуговує на увагу висновок, що принцип добросовісності в цивільному договірному праві України та принцип лояльності у скандинавських країнах, незважаючи на відмінності у формах нормативного закріплення та особливостях доктринального розуміння, мають спільне функціональне призначення та спрямовані на забезпечення чесності, справедливості, взаємної довіри й стабільності договірних відносин. В обох правових системах вони виступають універсальними критеріями оцінки поведінки учасників цивільного обороту, інструментами запобігання зловживанню правом, захисту обґрунтованих очікувань сторін і досягнення справедливого балансу їхніх інтересів.

Водночас український підхід характеризується нормативним закріпленням добросовісності як загальної засади цивільного законодавства та норми прямої дії, тоді як у скандинавських країнах аналогічні функції реалізуються переважно через принцип лояльності, зміст якого формується насамперед судовою практикою, системою додаткових договірних обов'язків та окремими законодавчими нормами. Така відмінність зумовлена особливостями розвитку національних правових систем, однак не впливає на спільну тенденцію до посилення значення поведінкових стандартів у договірному праві.

Значення цього висновку полягає в тому, що він дозволяє обґрунтувати функціональну близькість українського та скандинавського підходів до регулювання договірних відносин, незважаючи на відмінності у формах правового закріплення відповідних принципів.

З наукової точки зору цей висновок підтверджує, що добросовісність і лояльність є різними правовими проявами єдиної ідеї належної договірної поведінки. Це дає підстави розглядати принцип лояльності як скандинавську модель реалізації загальноєвропейського принципу добросовісності.

З практичної точки зору висновок демонструє можливість використання скандинавського досвіду для вдосконалення українського договірного права, зокрема щодо розвитку додаткових договірних обов'язків сторін, посилення захисту обґрунтованих очікувань контрагентів та розширення ролі суду у забезпеченні справедливого балансу інтересів сторін.

Разом з тим Ільків О.В. вважає, що окремі положення роботи є дискусійними, зокрема про те, що принцип добросовісності на стадії виконання договору у цивільному праві України виступає універсальним стандартом належної договірної поведінки, який забезпечує баланс інтересів сторін, стабільність цивільного обороту та ефективну реалізацію договірних зобов'язань. Його дія охоплює весь процес виконання договору, конкретизується через заборону зловживання правом, виникнення вторинних (додаткових) обов'язків та вимогу послідовності поведінки сторін. У взаємозв'язку з принципом обов'язковості договору добросовісність покликана забезпечувати не лише належне виконання зобов'язань, а й справедливість договірних відносин. Такий підхід викликає наукову дискусію щодо того, чи є добросовісність самостійним регулятором договірної поведінки, здатним породжувати нові права та обов'язки сторін, чи її функція обмежується тлумаченням і конкретизацією вже існуючих договірних та законодавчих приписів.

Дискусійним також залишається питання про межі впливу принципу добросовісності на реалізацію принципу обов'язковості договору та свободи договору. З одного боку, добросовісність дозволяє запобігати формальному та несправедливому здійсненню суб'єктивних прав, а також захищати обґрунтовані очікування контрагентів. З іншого боку, надмірне розширення її змісту через визнання численних додаткових обов'язків і широке судове тлумачення може створювати ризики правової невизначеності та надмірної дискреції суду. Саме тому актуальним залишається пошук оптимального співвідношення між гнучкістю, яку забезпечує принцип добросовісності, та необхідністю збереження стабільності й передбачуваності договірних відносин.

Вказані зауваження не знижують наукове значення і практичну цінність зазначеного дослідження. Висновки зроблені здобувачем у роботі достатньо обґрунтовані, цілий ряд положень та пропозицій сформульовано вперше. Тому, зважаючи на викладене, зроблено висновок, що представлене наукове дослідження Ксьондзика Юрія Юрійовича присвячена актуальній темі – «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та

скандинавських країн», відповідає спеціальності 081 «Право» та може бути рекомендоване до захисту.

**Доктор юридичних наук, професор Нагнибіда В.І.** зазначив, що актуальність теми дисертаційного дослідження «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» зумовлена посиленням ролі загальних принципів права у регулюванні сучасних договірних відносин. В умовах розвитку ринкової економіки, ускладнення договірних зв'язків та європейської інтеграції України особливого значення набувають правові механізми, спрямовані на забезпечення справедливості, стабільності та передбачуваності цивільного обороту. Принцип добросовісності дедалі частіше використовується як критерій оцінки поведінки сторін договору та засіб подолання прогалин правового регулювання. Водночас його зміст і межі застосування залишаються предметом активних наукових дискусій та судової практики.

Додаткової актуальності дослідженню надає необхідність вивчення зарубіжного досвіду, зокрема правових систем скандинавських країн, у яких функції принципу добросовісності реалізуються через принцип лояльності. Скандинавський підхід демонструє ефективні механізми забезпечення співробітництва сторін, захисту обґрунтованих очікувань та підтримання балансу договірних інтересів. Порівняльно-правове дослідження дозволяє виявити спільні закономірності розвитку сучасного договірного права та оцінити можливості використання окремих скандинавських правових конструкцій у національній правовій системі. Це має важливе значення для подальшого вдосконалення цивільного законодавства України та його гармонізації з європейськими правовими тенденціями.

Позитивним результатом дослідження є висновок про те, що на стадії виконання договору принцип добросовісності у скандинавських країнах функціонує як багатокomпонентний регулятивний механізм, який через обов'язок лояльності, вимоги пропорційності та заборону зловживання правом забезпечує належне здійснення договірних прав і обов'язків сторін. Такий підхід свідчить про високий рівень розвитку договірного права скандинавських держав та підтверджує ефективність використання поведінкових стандартів для забезпечення стабільності договірних відносин. Встановлені механізми сприяють досягненню справедливого балансу інтересів сторін і можуть бути використані як орієнтир для подальшого розвитку українського договірного права.

Разом із тим дискусійним є висновок про те, що у скандинавському договірному праві рівень взаємної довіри між сторонами та характер договірних відносин (короткострокові чи довгострокові) визначають спосіб застосування принципу лояльності через правову визначеність і деталізацію умов договору або через механізми адаптації, співпраці та переговорного врегулювання. Такий підхід порушує питання про межі правової визначеності та допустимий рівень гнучкості договірного регулювання. З одного боку, він дозволяє враховувати особливості конкретних правовідносин і забезпечувати

ефективне співробітництво сторін, а з іншого – може створювати ризики неоднакового тлумачення змісту договірних обов'язків та розширення судової дискреції. Саме тому питання співвідношення формальної визначеності договору та гнучких механізмів реалізації принципу лояльності залишається предметом подальших наукових досліджень.

В.І. Нагнибіда прийшов до висновку, що викладені зауваження викликані актуальністю питань, що розкриваються автором, тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн», відповідає галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право та вимогам підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

**Доктор юридичних наук, професор Костяшкін І. О.** зазначив, що актуальність теми дисертації «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» зумовлена необхідністю визначення сучасної ролі принципів права у трансформації договірного регулювання від формального дотримання умов договору до оцінки поведінки його учасників. Дослідження принципу добросовісності та принципу лояльності дозволяє виявити особливості взаємодії законодавства, судової практики та договірної автономії у різних правових системах. Крім того, порівняльний аналіз українського та скандинавського підходів сприяє формуванню нових теоретичних підходів до забезпечення ефективності договірного регулювання в умовах розвитку приватноправових відносин.

Зокрема заслуговує на увагу висновок, що принцип добросовісності у цивільному праві України та скандинавських країн виконує подвійну функцію у сфері зміни договірних правовідносин: з одного боку, він обмежує необґрунтоване втручання сторін у погоджені умови договору, а з іншого - допускає їх коригування у випадках, коли це зумовлено необхідністю збереження мети, економічної рівноваги та справедливості договірного зобов'язання. Завдяки цьому забезпечується належна адаптація договірних відносин до змінених обставин, підтримується баланс інтересів сторін і зміцнюється довіра як одна з основних засад цивільного обороту.

Іван Олександрович вказує на дискусійність положення про доцільність запозичення для українського договірного права скандинавського функціонального підходу до розуміння джерел права, відповідно до якого визначальним критерієм їх застосування є не формальна належність до системи джерел права, а здатність забезпечувати справедливе, передбачуване та економічно обґрунтоване вирішення договірних спорів. На думку І.О. Костяшкіна, виникає питання про межі впливу судової практики на регулювання договірних відносин. Скандинавський функціональний підхід передбачає значно ширшу роль судів у формуванні правових стандартів та адаптації правового регулювання до потреб цивільного обороту. Водночас для української правової системи, яка традиційно ґрунтується на пріоритеті

нормативно-правового акта, таке посилення ролі судової практики може сприйматися як відхід від засад романо-германської правової сім'ї.

Професор наголосив, що аналіз змісту роботи Ксьондзика Юрія Юрійовича свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність, достатньо високий науковий рівень, теоретичне і практичне значення, яке повністю відповідає вимогам підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 081 «Право».

**Кандидатка юридичних наук, професорка Чорна Ж.Л.** звернула увагу на те, що основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

На думку Жанни Леонтіївни, на увагу заслуговує позиція автора про те, що скандинавська доктрина *culpa in contrahendo* ґрунтується на принципі обмеженої переддоговірної відповідальності, за яким відшкодуванню підлягає переважно негативний інтерес, тоді як відшкодування позитивного інтересу можливе лише у виняткових випадках, коли поведінка сторони характеризується особливо високим ступенем недобросовісності. Цей висновок є важливим, оскільки демонструє відмінний від континентальної традиції підхід до визначення меж переддоговірної відповідальності та балансу інтересів сторін на етапі переговорів. Його значення полягає також у тому, що він може бути використаний для вдосконалення українського правового регулювання переддоговірних відносин шляхом диференціації обсягу відповідальності залежно від ступеня недобросовісності поведінки сторони.

Професорка Чорна Ж.Л. підтримала виступаючих у тому, що дисертація Ксьондзика Юрія Юрійовича є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що повністю відповідає вимогам підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії спеціальності 081 «Право».

**Головуюча на засіданні** – завідувачка кафедри міжнародного та європейського права, кандидатка юридичних наук, доцентка Лозінська С. В. зазначила у підсумку, що дисертація Ксьондзика Юрія Юрійовича є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що повністю відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «23» березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право у разовій спеціалізованій вченій раді.

За результатами обговорення дисертаційної роботи Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» присутні вирішили запропонувати

## ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження *Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн»*, поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право

**Актуальність теми.** Сучасний розвиток цивільного договірного права характеризується посиленням ролі загальних принципів права як засобів забезпечення справедливості, правової визначеності та стабільності цивільного обороту. Особливого значення у цьому контексті набуває принцип добросовісності, який поступово трансформується із загальної засади цивільного законодавства у самостійний регулятивний механізм, здатний впливати на зміст, тлумачення, виконання, зміну та припинення договірних зобов'язань. Зростання ролі добросовісності зумовлене необхідністю забезпечення балансу між свободою договору та захистом законних інтересів його учасників, запобіганням зловживанню правом, захистом довіри та легітимних очікувань сторін.

В умовах європейської інтеграції України особливого значення набуває гармонізація національного приватного права із сучасними підходами європейського договірного права, у яких принцип добросовісності посідає центральне місце серед засобів забезпечення справедливості та ефективності договірного регулювання. У таких актах, як Принципи УНІДРУА, PECL та DCFR, принцип добросовісності набув статусу універсального стандарту договірної поведінки, що поширюється на всі стадії договірного процесу та виконує системоутворюючу функцію у механізмі договірного регулювання. Водночас практика застосування цих підходів у національних правопорядках залишається неоднорідною, що зумовлює необхідність пошуку оптимальних моделей їх імплементації у вітчизняне право.

Особливий науковий інтерес становить скандинавська модель договірного права, у межах якої функції принципу добросовісності реалізуються переважно через принцип лояльності. На відміну від українського підходу, що базується на нормативному закріпленні добросовісності як загальної засади цивільного законодавства та норми прямої дії, скандинавські правопорядки розвинули поведінково орієнтовану концепцію лояльності, зміст якої формується судовою практикою, додатковими договірними обов'язками та функціональним підходом до джерел права. Дослідження цієї моделі відкриває можливості для вдосконалення українського договірного права, зокрема у питаннях переддоговірної відповідальності, тлумачення договору, заповнення прогалін у договірному регулюванні, адаптації договорів до змінених обставин та оцінки недобросовісної поведінки сторін.

Особливого значення зазначена проблематика набуває у зв'язку з розвитком практики Верховного Суду, який дедалі частіше використовує принцип добросовісності як самостійний критерій оцінки поведінки учасників цивільних правовідносин через застосування доктрин *venire contra factum proprium*, *estoppel*, заборони зловживання правом та захисту обґрунтованих очікувань. Водночас у національній доктрині досі відсутній єдиний підхід до визначення правової природи добросовісності, її функцій, співвідношення із принципами справедливості, розумності та заборони зловживання правом, а також до меж її застосування на окремих стадіях договірному процесу.

Таким чином, актуальність теми дисертації зумовлена потребою теоретичного осмислення сучасної концепції принципу добросовісності за цивільним договірним правом України, необхідністю врахування європейських та скандинавських підходів до його розуміння і застосування.

Теоретичну основу дослідження становлять праці учених у сфері цивільного та договірному права, а також наукові дослідження, присвячені принципам цивільного права та принципу добросовісності.

Значний внесок у розвиток теорії цивільного договірному права України зробили С. М. Бервено, В. І. Борисова, Т. В. Блащук, Т. В. Боднар, С. О. Бородовський, Н. О. Весна, В. А. Васильєва, К. М. Воронов, А. С. Довгерт, О. В. Дзера, І. А. Діковська, С. Д. Гринько, Р. В. Гринько, А. Б. Гриняк, Н. Ю. Голубєва, В. О. Горєв, А. В. Зеліско, І. Р. Калаур, А. А. Карнаух, Н. С. Кузнецова, В. В. Луць, Р. А. Майданик, М. В. Менджул, О. І. Міхно, С. В. Панченко, Л. Г. Паращук, О. О. Первомайський, С. О. Погрібний, С. П. Погребняк, В. Д. Примак, З. В. Ромовська, І. Л. Сердечна, Н. В. Федорченко, Є. О. Харитонов, О. І. Харитонова, О. Ю. Черняк, Я. С. Яворська, та інші вчені.

Окремий напрям наукових досліджень становлять праці, присвячені принципу добросовісності як фундаментальній засаді цивільного (приватного) права. Питання цієї проблематики отримали ґрунтовне висвітлення у працях учених Н. І. Атаманчук, О. О. Бакалінська, І. Г. Бабич, А. Г. Байбак, О. В. Басай, М. Ю. Бурдін, С. Ю. Бурлаков, К. Валігура, С. В. Галкевич, О. О. Гайдулін, І. В. Давидова, О. О. Кот, В. І. Крат, К. О. Кузьменко, І. В. Назарова, К. Г. Некіт, О. С. Олійник, Д. Г. Павленко, Ю. П. Пацурківський, С. П. Погребняк, Н. Ю. Сакара, М. О. Стефанчук, І. М. Шаркова, Д. В. Тимошенко, Ю. А. Тобота, А. О. Монаєнко, В. Д. Примак, Н. Ф. Чубоха та інші науковці.

Важливе значення для формування теоретичної основи дослідження мали також праці представників скандинавської цивілістичної та договірно-правової доктрини, зокрема А. Аарнію, А. Адлеркрейц, Л. Л. Андерсен, М. Б. Андерсен, У. Берніц, Ф. Бідлінські, Г. Бьорґлін, М. Бьоркдаль, М. Б. Олесен, М. Брюде, Т. Вільгельмссон, В. Гагстрьом, А. Гольм, Л. Гортон, К. Грюнфорс, Р. Дотевалль, Є. Евальд, А. Колехмайнен, С. Кулмала, Б. Лерберг, К. Ліллегольт, Е. Лінделль-Франц, П. Б. Мадсен, М. Мунк, Й. Мункка, А. Назарян, Г. Нікандер, Т. Ньюманн, К. Рамберг (Гультмарк), Я. Рамберг,

Е. М. Рунессон, Й. Самуельссон, М. Ю. Серенсен, Ф. Станг, О.-А. Сухонен, П. Сунд-Норргорд, Л. Е. Такселл, Г. Уссінг, Б. Флодгрєн, М. Шульц та інших.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених договірному праву та принципу добросовісності, комплексне порівняльно-правове дослідження принципу добросовісності у цивільному договірному праві України та принципу лояльності у скандинавських країнах дотепер відсутнє. Недостатньо дослідженими залишаються питання співвідношення зазначених принципів, особливостей їх реалізації на різних стадіях договірного процесу, впливу європейських модельних актів на їх розвиток, а також можливостей використання скандинавського досвіду для вдосконалення українського договірного права. Це зумовлює необхідність проведення самостійного комплексного дослідження зазначеної проблематики.

**Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.** Дисертацію виконано відповідно до теми науково-дослідної роботи кафедри цивільного права та процесу на 2017–2023 роки «Актуальні питання правового регулювання особистих немайнових та майнових відносин у контексті приведення законодавства України до європейських стандартів» (державний реєстраційний номер 0117U000105), а також на 2024–2030 роки «Актуальні питання правового регулювання здійснення та захисту особистих немайнових і майнових прав суб'єктів приватного права» (державний реєстраційний номер 0124U002539), що є складовою наукової теми Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «Управлінські та правові засади забезпечення сталого розвитку України як європейської держави» на 2017–2026 роки (державний реєстраційний номер 0117U000103).

Тему дисертації затверджено у вченій раді Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова (протокол № 6 від 28 жовтня 2023 року).

**Мета і завдання дослідження.** Метою дисертаційного дослідження є комплексний теоретико-правовий та порівняльно-правовий аналіз принципу добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення концепції принципу добросовісності у договірному праві України з урахуванням скандинавського правового досвіду.

Для досягнення зазначеної мети передбачено розв'язати такі завдання:

- охарактеризувати джерела цивільного договірного права України та скандинавських країн
- визначити поняття та правову природу добросовісності як загального принципу цивільного договірного права України;
- розкрити принцип лояльності як скандинавський феномен континентального принципу добросовісності у договірному праві;
- визначити особливості застосування принципу добросовісності на стадії укладення цивільно-правового договору в Україні та скандинавських країнах;
- охарактеризувати значення принципу добросовісності на стадії виконання цивільно-правового договору в Україні та скандинавських країнах;

– з’ясувати особливості застосування принципу добросовісності на стадіях зміни та припинення цивільно-правового договору в Україні та скандинавських країнах;

– охарактеризувати джерела європейського договірного права як підґрунтя для формування концепції добросовісності в цивільному праві України та скандинавських країн;

– розробити пропозиції щодо вдосконалення концепції принципу добросовісності у договірному праві України з урахуванням скандинавського правового досвіду.

**Об’єктом дисертаційного дослідження** є правовідносини, пов’язані з застосуванням принципів у цивільному праві України та скандинавських країн.

**Предметом дослідження** є принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн.

**Методи дослідження.** Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-юридичних методів пізнання (формально-логічного (догматичного), системно-функціонального, історичного та порівняльного аналізу, тлумачення норм права, аксіоматичний, герменевтичний, правового моделювання, правового прогнозування) застосування яких забезпечило всебічне дослідження принципу добросовісності у цивільному договірному праві України та скандинавських країн, а також виявлення закономірностей його розвитку в умовах європейської правової інтеграції.

*Формально-логічний (догматичний) метод* використано для аналізу змісту принципу добросовісності, визначення його правової природи, ознак, функцій та місця у системі принципів цивільного права, а також для дослідження співвідношення добросовісності з категоріями розумності, справедливості, лояльності та заборони зловживання правом (підрозділи 1.2, 1.3, розділ 2). За допомогою прийомів аналізу, синтезу, індукції та дедукції сформульовано авторські висновки щодо сутності принципу добросовісності та особливостей його застосування на різних стадіях договірного правовідношення.

*Історико-правовий метод* застосовано для дослідження генезису принципу добросовісності від римсько-правової концепції *bona fides* до його сучасного закріплення у цивільному законодавстві України, скандинавських країн та європейських модельних актах договірного права (підрозділ 1.2.1, розділ 3). Використання цього методу дозволило простежити еволюцію уявлень про добросовісність як морально-правову категорію та загальний принцип договірного права.

*Метод системно-функціонального аналізу* використано для визначення місця принципу добросовісності у системі джерел цивільного договірного права, встановлення його взаємозв’язку з іншими засадами цивільного законодавства, а також для з’ясування функціонального призначення добросовісності на стадіях укладення, виконання, зміни та припинення цивільно-правового договору (розділи 1–3).

*Порівняльно-правовий метод* став одним із ключових у дослідженні та був використаний для зіставлення правового регулювання принципу добросовісності в Україні та скандинавських країнах, аналізу особливостей скандинавської концепції лояльності, порівняння підходів до застосування принципу добросовісності у судовій практиці та доктрині, а також для дослідження впливу джерел європейського договірного права на національні правопорядки (підрозділи 1.1, 1.3, розділи 2 і 3).

*Метод тлумачення норм права* використано під час аналізу положень ЦК України, законодавства скандинавських країн, міжнародно-правових актів, модельних правил європейського договірного права, зокрема Принципів UNIDROIT, PECL та DCFR, а також під час дослідження практики їх застосування судами (розділи 1–3).

*Аксіологічний метод* використано для дослідження ціннісних засад принципу добросовісності, з'ясування його зв'язку з ідеями справедливості, свободи договору, рівності учасників цивільних відносин, захисту обґрунтованих очікувань сторін та забезпечення балансу приватних інтересів (підрозділи 1.2–1.3, розділ 3).

*Аксіоматичний метод* дав змогу проаналізувати усталені доктринальні підходи до розуміння принципів цивільного права, категорій добросовісності, справедливості та розумності, а також на їх основі сформулювати висновки щодо змісту добросовісності як нормативно-оціночного стандарту поведінки у договірних правовідносинах (підрозділи 1.2.3–1.2.6).

У процесі підготовки дисертації для перекладу текстових матеріалів з іноземних мов використовувався інструмент штучного інтелекту ChatGPT. Остаточний варіант перекладу був перевірений і відредагований автором.

**Наукова новизна одержаних результатів** полягає у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням принципу добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн.

За результатами дослідження сформульовано висновки та пропозиції, що виносяться на захист.

#### **Вперше:**

1) визначено поняття принципу лояльності у скандинавському договірному праві; це загальний поведінковий принцип договірного права, що функціонує як скандинавська модифікація принципу добросовісності та визначає обов'язок сторін здійснювати свої договірні права й обов'язки з урахуванням легітимних очікувань, взаємної довіри, пропорційності та необхідності забезпечення справедливого балансу інтересів сторін;

2) виділено та охарактеризовано особливості принципу лояльності у скандинавському договірному праві, які полягають у тому, що: 1) принцип лояльності виступає скандинавською модифікацією принципу добросовісності та має переважно поведінкову спрямованість; 2) його правова природа характеризується поєднанням ознак оціночного нормативного стандарту поведінки та системоутворюючого принципу договірного права; 3) реалізація принципу здійснюється переважно через судову практику, конкретні законодавчі норми та вторинні (додаткові) обов'язки сторін; 4) зміст принципу

розкривається через категорії довіри, легітимних очікувань, співпраці, пропорційності та врахування інтересів контрагента; 5) принцип виконує регулятивну, превентивну, інтерпретаційну, коригувальну та інтегративну функції; 6) він функціонує у взаємозв'язку з принципами справедливості, розумності, пропорційності та заборонаю зловживання правом; 7) орієнтований переважно на оцінку поведінки сторін на всіх стадіях договірних відносин, а не лише на контроль змісту договору; 8) його інтенсивність має контекстуально зумовлений характер і залежить від типу договору, тривалості правовідносин, рівня взаємної залежності сторін та специфіки договірного процесу;

3) встановлено, що скандинавська модель переддоговірної відповідальності ґрунтується на оціночному підході до визначення моменту виникнення обов'язку лояльності, за якого суд враховує сукупність фактичних обставин переговорного процесу, а не формальні критерії вступу сторін у договірні відносини;

4) зроблено висновок, що у скандинавському договірному праві лояльність є стандартом поведінки учасників та принципом конструкції договору; на етапі формування договірної конструкції принцип лояльності впливає на вибір між жорсткою та гнучкою моделями договірної регулювання, виступає підґрунтям для легітимації гнучких договірних конструкцій, спрямованих на збереження договірної зв'язку та адаптацію зобов'язань до змінених обставин;

5) встановлено, що у скандинавському договірному праві рівень взаємної довіри між сторонами та характер договірних відносин (короткострокові чи довгострокові) визначають спосіб застосування принципу лояльності через правову визначеність і деталізацію умов договору або через механізми адаптації, співпраці та переговорного врегулювання;

6) скандинавська доктрина *culpa in contrahendo* ґрунтується на принципі обмеженої переддоговірної відповідальності, за яким відшкодуванню підлягає переважно негативний інтерес, тоді як відшкодування позитивного інтересу можливе лише у виняткових випадках, коли поведінка сторони характеризується особливо високим ступенем недобросовісності;

7) зроблено висновок, що у судовій практиці скандинавських країн принцип лояльності на стадії виконання договору виконує системоутворюючу функцію, що виявляється через заборону зловживання правом, формування вторинних (додаткових) обов'язків і вимогу договірної пропорційності, яка забезпечує баланс між автономією волі та захистом взаємних інтересів;

8) обґрунтовано доцільність запозичення для українського договірної права скандинавського функціонального підходу до розуміння джерел права, відповідно до якого визначальним критерієм їх застосування є не формальна належність до системи джерел права, а здатність забезпечувати справедливе, передбачуване та економічно обґрунтоване вирішення договірних спорів;

9) зроблено висновок про спільну тенденцію у правових системах України та скандинавських країн до застосування принципу добросовісності у модельних актах європейського договірної права; встановлено подвійне функціональне значення джерел європейського договірної права: для правової

системи України є засобами гармонізації та модернізації приватного права, а для скандинавських країн виконують, як правило, функцію систематизації та узагальнення вже сформованих принципів справедливості, добросовісності й розумності;

**удосконалено:**

9) підхід до розуміння принципу добросовісності у договірному праві України шляхом обґрунтування доцільності врахування скандинавської моделі балансу між нормативною визначеністю та гнучкістю договірного регулювання;

10) розуміння у договірному праві України значення принципу добросовісності для тлумачення договору шляхом обґрунтування можливості врахування переддоговірної поведінки сторін при визначенні змісту, меж здійснення та справедливості договірних умов; обґрунтовано доцільність використання скандинавської моделі добросовісності (лояльності) як засобу заповнення прогалин у договорі та оцінки нелояльної (недобросовісної) поведінки сторін на переддоговірній стадії;

11) наукові підходи до розуміння правової природи принципу добросовісності у європейському договірному праві шляхом обґрунтування його подвійної структури, яка поєднує суб'єктивний елемент - чесність у фактичній поведінці (*honesty in fact*) та об'єктивний стандарт чесного ведення справ (*fair dealing*);

**дістало подальший розвиток:**

12) доктринальне розуміння переддоговірної добросовісності (лояльності) шляхом обґрунтування того, що сама по собі відмова від укладення договору не є підставою для відповідальності, якщо вона не супроводжується недобросовісною (нелояльною) або оманливою поведінкою сторони переговорів;

13) положення про добросовісність у договірному праві України як універсального стандарту поведінки на стадії виконання цивільно-правового договору; обґрунтовано, що принцип добросовісності є підставою виникнення вторинних (додаткових) обов'язків сторін, які можуть прямо не передбачатися умовами договору, але випливають із природи зобов'язання, мети договору та необхідності забезпечення належного захисту інтересів контрагента;

14) положення про те, що в актах європейської та міжнародної уніфікації договірного права принцип добросовісності функціонує як самостійний наднаціональний регулятор договірних відносин, який визначає стандарти поведінки учасників цивільного обороту на всіх стадіях договірного процесу - від переговорів до припинення договору, виконуючи функції забезпечення балансу інтересів сторін, справедливості договірного регулювання та запобігання зловживанню суб'єктивними цивільними правами.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає в тому, що їх можна використати:

– у науково-дослідній сфері для подальшого розвитку загальнотеоретичних наукових досліджень проблем договірного права, принципів цивільного права та джерел цивільного права України та

скандинавських країн зокрема;

– в освітньому процесі під час викладання навчальних дисциплін «Цивільне право», «Порівняльне цивільне право», «Порівняльне правознавство»;

– у нормотворчому процесі для вдосконалення законодавства у сфері правового регулювання договірних відносин;

– у правозастосовній діяльності судових органів для вирішення спорів, пов'язаних з договірними зобов'язаннями.

Наукові концепції, висновки та пропозиції дисертаційної роботи використано для підготовки лекцій та навчально-методичних матеріалів у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (*Акт про реалізацію результатів наукових досліджень від 28 травня 2026 року – Додаток Б*).

**Особистий внесок здобувача.** Дисертаційне дослідження виконано самостійно, сформульовані в ньому положення та висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. Наукову новизну одержаних результатів дослідження автор отримав особисто.

У науковій статті «Принцип добросовісності у модельних актах європейського договірного права» особистим внеском здобувача є здійснення порівняльно-правового аналізу змісту принципу добросовісності у Принципах UNIDROIT, PECL та DCFR, а також обґрунтування його значення як універсального стандарту договірної поведінки у сучасному європейському договірному праві.

**Апробація результатів дисертації.** Основні теоретичні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено та обговорено на: Всеукраїнській науковій конференції «Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни» (Одеса, 3 груд. 2025 р.).

**Публікації.** Основні результати дисертаційного дослідження викладено у шести наукових працях, зокрема чотирьох наукових статтях у виданнях України, визначених фаховими з юридичних наук, одних тезах доповіді на всеукраїнській науковій конференції.

**Структура та обсяг дисертації** зумовлені метою та завданнями дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 259 сторінок. Список використаних джерел, що містить 227 найменування.

## **СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ**

1. Ксьондзик Ю. Ю. Закон як основне джерело цивільного договірного права скандинавських країн. *Наукові записки. Серія: Право*. 2025. № 19. С. 230-237. URL:

<https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/663/691>

2. Ксьондзик Ю. Ю. Правова природа добросовісності як загального принципу цивільного договірного права України. *Аналітично-порівняльне*

*правознавство*. 2026. № 1: частина 1. С. 244-250. URL: [https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2026/02/APP\\_01\\_2026\\_part-1-1.pdf](https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2026/02/APP_01_2026_part-1-1.pdf)

3. Ксьондзик Ю. Ю. Принцип добросовісності на стадії укладення цивільно-правового договору в скандинавських країнах. *Журнал східноєвропейського права*. 2026. № 143. С. 256-266. URL: [https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/02/ksondzyk\\_143.pdf](https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/02/ksondzyk_143.pdf)

4. Гринько С. Д., Ксьондзик Ю. Ю. Принцип добросовісності у модельних актах європейського договірного права. *Журнал східноєвропейського права*. 2026. № 144. С. 28-38. URL: [https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/03/hrynko\\_ksondzyk\\_144.pdf](https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2026/03/hrynko_ksondzyk_144.pdf)

5. Ксьондзик Ю. Ю. Добросовісність і зловживання правом у цивільному праві України. Шерешевські цивілістичні читання: захист прав приватної особи в умовах війни : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 3 груд. 2025 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Є. Харитонова ; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2025. С. 131-136. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/1260bc04-51da-4930-9ffc-3f23ac406935>

**Оцінка мови та стилю дисертації.** Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

**Відповідність дисертації науковій спеціальності.** Дисертаційна робота Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» відповідає галузі знань 08 Право спеціальності 081 Право.

**Відсутність порушень академічної доброчесності.** Дисертаційне дослідження містить посилання на згадані автором у тексті джерела інформації при використанні ідей, розробок, тверджень, дотримано положення законодавства про авторські права, надано повну та достовірну інформацію про результати наукової діяльності, а також використані методи дослідження. Вказане дозволяє зробити висновок про дотримання дисертантом вимог академічної доброчесності.

**Рекомендація дисертації до захисту.** Дисертаційна робота Ксьондзика Юрія Юрійовича є першим в Україні комплексним дослідженням принципу добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн. Водночас дисертації притаманні окремі спірні моменти. Щодо неї може бути висловлено окремі недоліки, які, однак, не впливають на якість розкриття теми роботи та загальну позитивну оцінку.

Дисертація Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від «23» березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи

про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, та може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

### УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право у галузі знань 08 Право.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» відповідає спеціальності 081 Право та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Ксьондзика Юрія Юрійовича на тему «Принцип добросовісності за цивільним договірним правом України та скандинавських країн» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 Право.

Професорсько-викладацький склад кафедри приватного права, кафедри міжнародного та європейського права, запрошені науково-педагогічні працівники з правом голосу, проголосували одноголосно:

«за» – 20; «проти» – немає; «утримались» – немає.

### Головуюча на засіданні:

кандидатка юридичних наук, доцентка,  
завідувачка кафедри  
міжнародного та європейського права  
Хмельницького університету  
управління та права  
імені Леоніда Юзькова

Світлана ЛОЗІНСЬКА

